Jongeren Humanist

Speciale uitgave
van het Humanistisch
Verbond, Postbus 114,
Utrecht. (030) 31 81 45.
34e jaargang
extra nummer nr. 14a.

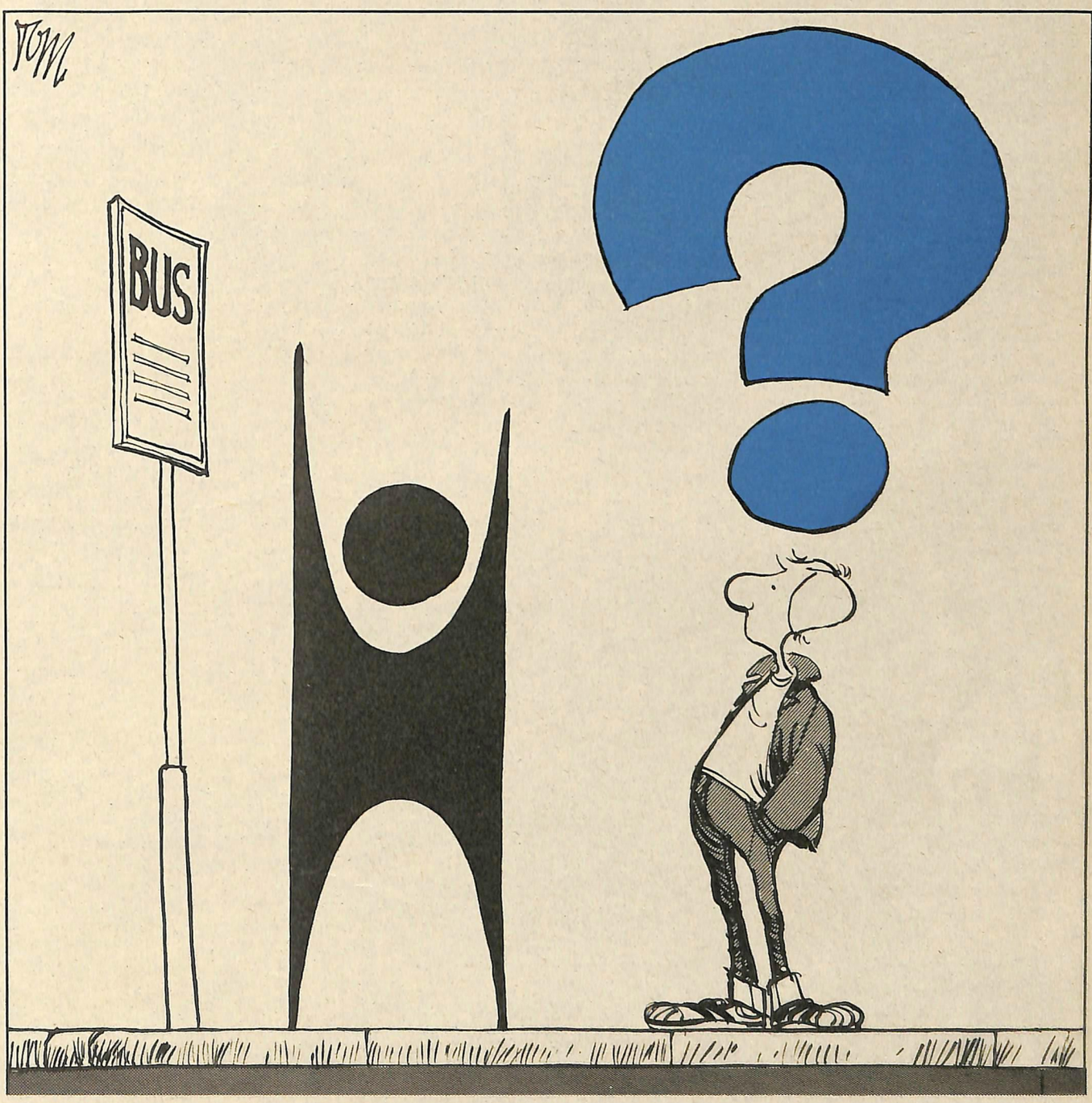

Wat is humanisme?

Bijna iedereen heeft weleens gehoord van het Humanistisch Verbond. Via de televisie („Vijf Minuten Bedenktijd" op zondagavond), radio of in de krant. Maar wat is dat nou eigenlijk voor vereniging, dat Humanistisch Verbond? Over wat het Verbond doet en wil, en over humanisme, daarover gaat deze krant.

GESPREK MET EEN HUMANIST

"We moeten het als mensen met elkaar fiksen"

In het maandblad „Mensen van Nu" is onlangs een reeks van gesprekken afgesloten met mensen die leven en werken vanuit een overtuiging die hun bestaan zinvol maakt. Interviewer Hans Wieringa sprak in deze reeks met Bert Boelaars, humanist. We lazen het, kozen enkele fragmenten uit dit tweegesprek en drukken deze hierbij af (inklusief de foto die René Gonkel maakte van de geïnterviewde), met dank aan „Mensen van Nu".

HANS WIERINGA: „Hoe kan ik aan jou merken dat je humanist bent, en kost je dat moeite?"

BERT BOELAARS: „Kost me dat moeite . . . ik vind het leven af en toe vreselijk moeilijk. Maar het idee van om je heen kijken en weten dat je verantwoordelijk bent voor een aantal dingen die je op je neemt is voor mij iets heel vanzelfsprekends geworden. Ik denk dat je misschien aan mij merkt dat ik humanist ben op momenten dat anderen in een gesprek God erbij halen. Wat ik interessant vind zijn ethische vraagstukken. Mag iets of mag het niet? (. . .) Ik kan vreselijk kwaad worden als mensen mij hun wet willen voorschrijven. Dan ben ik van: moet je luisteren, ik vind het prima dat jij dat vindt, leef ernaar en pas voor mijn part geen euthanasie of abortus toe, maar dring dat niet aan mij op, want ik wil graag mijn eigen leven leiden. Ik vind dat je mensen geen verplichtingen moet opleggen ten aanzien van dit soort zaken, maar dat je ze vrij moet laten. De eigen zelfstandigheid moet je hoogachten en niet zeggen: „Uiteindelijk is er een hogere macht die de dingen bepaalt." Dan steiger ik. Dan word ik kwaad. Er zijn ook christenen die dat helemaal niet doen en zeggen: „Nee, God wil toch echt wel dat je zelf over de dingen nadenkt en dat je zelf verantwoordelijkheid neemt. Niet God voor je karretje spannen." Als je zo met je geloof omgaat vind ik het prima."

– Hoe reageren mensen als je zegt dat je humanist bent?

„Over 't algemeen enthousiast. Maar onder mijn leeftijdgenoten merk ik wel dat men een afkeer heeft van organisaties. Men wil niet meer overal lid van zijn. Dat kan ik me ergens wel voorstellen, want alles is al zo georganiseerd. Ik merk dat ook bij mezelf.

– Je bent een overtuigd humanist. In hoeverre ben je – om op je vorige parochie terug te komen – een missionaris? (Van huis uit is Bert Boelaars katholiek)

„O nee, daar houd ik helemaal niet van. Zo aktief ben ik niet. Met een aantal leden ben ik in Utrecht bezig een soort jongerenorganisatie in het Verbond op te zetten. Jongeren hebben specifieke problemen waar het Humanistisch Verbond tegenaan wil. In dat kader zeg ik wel eens tegen iemand: „Ik ben lid van het Humanistisch Verbond, heb je daarover wel eens gedacht?" Maar ik ga niet leuren met kaarten of zo." Aan het slot van het interview zegt Bert Boelaars: „Ik zou het leuk vinden als je in dit verhaal even inging op waar ik mee bezig ben. Het Humanistisch Verbond is nogal een vergrijsde club. Wij zijn nu met een aantal jongeren bij elkaar gekomen om wat te gaan doen aan jongerenhuisvesting, relatiewetgeving, militaire dienst, ontwikkelingssamenwerking en dat soort zaken. We hebben nu een klub van zo'n dertig man. Van verschillende politieke partijen. Daar ben ik trots op."

JONGERENNUMMER

Het jongerennummer dat voor je ligt, is een speciale uitgave van „Humanist", de veertiendaagse ledenkrant van het Humanistisch Verbond. Je kunt extra exemplaren bij ons aanvragen en deze verspreiden onder grotere groepen jongeren.
Er zijn ook stickers verkrijgbaar, waarvan er hierbij één is afgedrukt. De teksten variëren, maar komen vooral neer op het motto: „geloven in mensen, begint bij je zelf".
Bij afname van grotere aantallen stickers moeten we een tegemoetkoming in de kosten vragen. Informeer even op het Centraal Buro: Oudegracht 152, Utrecht, tel. 030 - 318145.
De sticker is een ontwerp van Erik Uitenbogaard.

Samenstelling: Bert Boelaars en Marianne Wimmers
Lay-out: Hes van Huizen
Humanist is een uitgave van het Humanistisch Verbond
Telefoon: 030-318145
Abonnementsprijs voor niet-leden ƒ 20,– per jaar t.n.v. Humanistische Pers, postgiro 58, Utrecht.
Gedrukt op kringlooppapier bij Brouwer Offset bv, Utrecht.

Zelf zin geven aan je leven

Humanisme is een levensovertuiging. Een bepaalde manier van denken over zin en onzin van het bestaan. Humanisten vinden dat je zelf zin aan je leven moet geven. En dat je dat ook kunt, zonder dat je je hoeft te beroepen op een of andere hogere macht die voor jou de dienst uitmaakt. De Mens Centraal, zoals het wel vaker wat minder serieus wordt gezegd.
Humanisten geloven dus in mensen. Dat klinkt op 't eerste gezicht nogal mooi. Maar, zul je zeggen, er is toch genoeg ellende, door toedoen van die mensen? Dat is zo, en juist daarom vinden humanisten dat je je heel goed moet realiseren *hoe* je met elkaar omgaat.

Vrijheid

De manier waarop mensen met elkaar omgaan, maakt het leven voor 'n groot deel aangenaam of niet. Ieder voor zich, maar ook gezamenlijk zijn we verantwoordelijk voor de inrichting van ons bestaan. Met al onze menselijke vermogens en tekorten. Wie dát beseft, gaat misschien heel anders tegen de wereld en zijn of haar eigen leven aankijken. Die beroept zich in denken en doen **niet** op 'n hogere macht buiten hem- of haarzelf, maar is zich bewust van de eigen positie in dit bestaan. En de eigen mogelijkheden die ieder in zich heeft om daar zin aan te geven.
Een van de belangrijkste aspekten van de humanistische levensbeschouwing is dat ieder mens belangrijk wordt gevonden. Daarom vinden we dat ieder zich zo goed mogelijk als mens moet kunnen ontplooien. Dat wil zeggen : in vrijheid, naar eigen inzicht en goeddunken. En in een sfeer van fundamentele verdraagzaamheid. Want echte vrijheid kan niet zonder respekt voor de ander (ook als die ander anders is, denkt en doet).

Humanistisch Verbond

Het Humanistisch Verbond is een vereniging die zich al meer dan dertig jaar sterk maakt voor het humanisme en de humanistische beweging in Nederland. Voor de vrijheid van levensbeschouwing en de feitelijke erkenning daarvan. Is dat nodig? De tijd dat met name christelijke groeperingen het politieke en maatschappelijke klimaat in ons land beheersten, is toch al lang voorbij? Nou, vergeet het maar! Andersdenkenden, waaronder buitenkerkelijken, dus ook humanisten, werden en worden nog steeds minderwaardig behandeld. Denk maar eens aan de geestelijke verzorging in het leger, in gevangenissen, ziekenen bejaardenhuizen, het algemeen maatschappelijk werk: voor het merendeel is dat alles in handen van katholieken, gereformeerden en hervormden. Hoewel iedereen aan deze voorzieningen meebetaalt, ben je vaak verplicht om met 'n priester of dominee genoegen te nemen. Hoeveel kinderen worden niet gedwongen naar 'n katholieke of protestantse school gestuurd, bij gebrek aan alternatieven? Bij de burgerlijke stand wordt nog steeds je

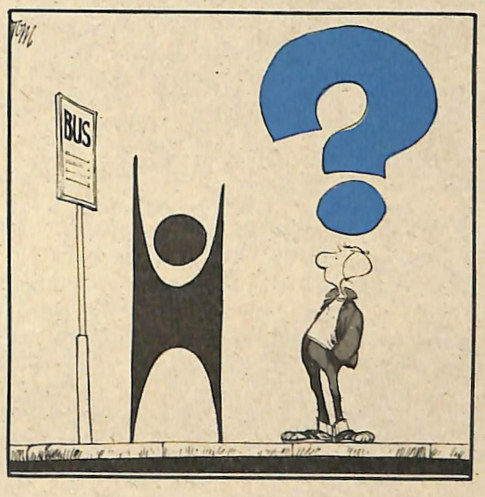

,,godsdienst'' genoteerd, en niet je levensbeschouwing; humanisten vallen dus ook hier uit de boot (nog afgezien van de vraag of het überhaupt wel zin heeft om je godsdienst of levensbeschouwing te registreren). Op radio en tv hebben de kerken 40 keer méér zendtijd dan het Humanistisch Verbond, terwijl toch zeker tien procent van de Nederlandse bevolking de humanistische gedachte is toegedaan. En zo kunnen we nog wel even doorgaan.

Verdraagzaamheid

Let wel: het Humanistisch Verbond is niet tégen het geloof in een God, we houden ons daar eenvoudig niet mee bezig.
Het Humanistisch Verbond probeert uitsluitend een volwaardig geestelijk alternatief te bieden voor de vaak eenzijdig christelijke inrichting van onze maatschappij. Waarbij we vinden dat aan **ieders** geloof of levensovertuiging recht moet worden gedaan. Dus geen pleidooi voor 'n christelijke, maar ook niet voor een humanistische of 'n neutrale maatschappij!
Principiële verdraagzaamheid leidt tot 'n veelvormige, een pluriforme maatschappij. Waarin ieder mens gerespekteerd wordt, of je nou humanist, christen of iets anders bent. Waarin niet de ene groep zijn overtuiging dwingend probeert voor te schrijven aan alle andere.

Samen met anderen

Het Humanistisch Verbond probeert zoveel mogelijk te doen om dit ideaal mede te verwezenlijken. Daartoe werken wij samen met tal van verwante maatschappelijke groepen die, maar dan ieder op zijn eigen gebied, hetzelfde ideaal nastreven. In de politiek zijn dat partijen als D'66, PvdA, VVD, PPR en PSP. In de vakbeweging de FNV en VNO. In emancipatiekringen de NVSH, Man-Vrouw-Maatschappij en het COC. En verder: Amnesty International, Vereniging voor Milieudefensie, VVDM, Vereniging voor Vrijwillige Euthanasie, Vereniging voor Openbaar Onderwijs, Coornhertliga enzovoort.

Studenten

Nederland kent twee christelijke universiteiten: de Katholieke Universiteit Nijmegen en de Vrije Universiteit in Amsterdam. Ook elders op de universiteiten en hogescholen drukt het christendom een veel groter stempel dan het humanisme. Het Humanistisch Verbond beschikt slechts over **drie** bijzondere leerstoelen aan Nederlandse universiteiten. Dat staat in geen enkele verhouding tot de werkelijke verhouding van het aantal gelovigen en humanisten in ons land. Daarom ijvert het Humanistisch Verbond voor meer inbreng van humanistische zijde, ook aan universiteit en hogeschool!
Voorzover mogelijk is het Humanistisch Verbond al begonnen met aktiviteiten voor studenten. Er zijn enkele **studium generale** programma's over humanisme geweest. Daarnaast bestaat de mogelijkheid om deel te nemen aan relationeel vormingswerk voor studenten. Ook wil het Humanistisch Verbond aan alle universiteiten en hogescholen humanistische geestelijke raadslieden plaatsen. Dit als alternatief voor de (op zichzelf vaak goede) geestelijke begeleiding van pastores en dominees voor christelijke studenten. Het Humanistisch Verbond vindt dat ook niet-gelovige studenten voor een persoonlijk gesprek terecht moeten kunnen. De nadruk ligt in zo'n gesprek op het **zelf** vorm geven aan je leven. De raadslieden proberen hierbij te helpen, als je daarom vraagt. In dit blad tref je een lijst aan van de personen met wie je kontakt op kunt nemen. Met name het komende studiejaar zullen de aktiviteiten worden uitgebreid.

Een andere manier om nader kennis te maken met het humanisme en het Humanistisch Verbond zijn de regelmatig gehouden jongerenweekends. Je kunt ook schriftelijk meer informatie krijgen over humanisme en het Humanistisch Verbond. En natuurlijk kun je lid worden. Je steunt daarmee het werk van het Humanistisch Verbond en je ontvangt elke veertien dagen een aktueel ledenblad, de ,,Humanist''. Overal in het land zijn plaatselijke afdelingen, waarin je aktief kunt meedoen als je dat wilt. Denk er eens rustig over na en maak eventueel gebruik van de bon op de achterpagina.

VOORZITTER ROB TIELMAN:

"We geloven sterk aan de ver

Is vanuit humanistisch standpunt bezien deze tijd een goede, omdat de kerken zo kennelijk op hun retour zijn? Leidt het verdwijnen van een geloof in God vanzelfsprekend tot winst voor het humanisme? Zo simpel ligt dat niet. Wie z'n geloof in God verliest dan wel inlevert is nog geen humanist. Humanisme wil uitdrukkelijk een levensovertuiging zijn, een antwoord op de zinvragen van het leven: géén nihilisme. Daarom zegt Tielman, aan het einde van een langdurig gesprek, een belang te zien, dat kerken en het humanisme verbindt: mensen moeten gestimuleerd worden tot een werkelijke keuze voor een levensovertuiging. 'n Pro-, géén antihouding jegens de levensbeschouwing. En daarin ligt, meent Tielman, ook de reden van de tolerantie, die het humanisme eigen is. Alleen wie géén levensovertuiging bezit zal zich immers graag afzetten tegen die van een ander.

Begrippen, die in het humanistisch denken centraal staan, zijn: vrijheid voor elke mens, zij het nooit ten koste van andermans vrijheid; twijfel met betrekking tot elk dogma, hetgeen inhoudt dat ook de twijfel zelf geen dogma mag worden. Je moet kiezen, en de goede keuze wordt je niet van buitenaf aangereikt. Zoals het in de beginselverklaring van het Humanistisch Verbond staat: het humanisme acht wezenlijk voor de mens zijn vermogen tot onderscheidend oordelen, waarvoor niets of niemand buiten hem verantwoordelijk kan worden gesteld.

Kenmerkend voor een humanist is vooral de overtuiging dat hij zelf vorm moet geven aan zijn bestaan zonder een beroep te doen op een hogere macht.

Alleen wie géén levensovertuiging bezit, zal zich afzetten tegen die van een ander.

God als een bron van zekerheid buiten het menselijk bestaan om, maar wel dat bestaan zeer rechtstreeks beïnvloedend via kerken en hun ambtsdragers – die God is voor humanisten niet aanvaardbaar. Maar dat, begrijpen we, is niet de werkelijke kern van het humanisme. De werkelijke kern is veeleer dat zo'n God niet nodig is. De God van de zekerheid is veeleer een wensdroom van de mens, die zichzelf onvoldoende serieus neemt, zo meent de humanist.

Rob Tielman: ,,Essentieel in het menselijk bestaan is de onzekerheid. Als je daarmee hebt leren leven is de onzekerheid juist een van de aantrekkelijke kanten van het bestaan. In onze cultuur heeft men alles op alles gezet om onzekerheden weg te stoppen. Neem nou de onzekerheid die het leven zelf is door het feit dat we dood gaan. We wilden het gegeven van de dood verdoezelen. Daartoe hebben we een hiernamaals verzonnen. En de begraafplaatsen legden we buiten de bebouwde kom. Sterven kon niet meer thuis, daar hebben we de ziekenhuizen voor. En zo, door de onzekerheden uit te bannen, koesteren we schijnzekerheden. De humanist doet daaraan niet mee. Die wil het menselijk leven, inclusief de onzekerheden ervan, ernstig nemen.''

Dan een hoge mate van verdraagzaamheid ten opzichte van andersdenkenden, een begrip dat je overigens niet moet verwarren met lijdzaamheid. Verdraagzaamheid betekent dat je ieder het recht gunt zijn leven op eigen wijze in te richten. Een ander kenmerk van de humanist is dat hij in geestelijke bijstand en vormingsonderwijs geen boodschap of evangelie verkondigt – zoals in catechisatie en klassieke pastorale benadering – maar dat je mensen stimuleert zelf tot keuzes te komen. Ten slotte vind ik een kenmerk dat wij tegen verzuiling en tegen neutraliteit zijn, maar vóór pluriformiteit. Dat betekent dat de verscheidenheid aan levensovertuigingen in overheidsvoorzieningen, media en vakverenigingen wel tot uiting moet komen.''

Ook binnen het humanisme bestaat een grote pluriformiteit, doordat elke humanist zelf zijn opvatting van humanisme mag hebben. Werkt deze pluriformiteit niet belemmerend?

,,Die pluriformiteit kenmerkt onze identiteit, en je kunt dat als een nadeel zien, maar ook als een voordeel. Juist in een tijd waarin dogmatische ideologieën weer greep proberen te krijgen op de samenleving, of het nou communistische zijn of islamitische, zal het toenemend besef groeien dat men ook in die pluriformiteit een eigen identiteit kan vinden.

Rob Tielman zegt: ,,Onder godsdienstige mensen vind je eigenlijk twee opvattingen. De ene zegt dat de mens van nature goed is. De andere dat de mens van nature slecht is. In zo'n discussie wil de humanist niet kiezen. Daar neemt hij de mens te ernstig voor. De mens bergt mogelijkheden ten goede en ten kwade in zich. Hij is een potentialiteit. Wij hebben de omstandigheden te scheppen waaronder het goede zich kan ontwikkelen. De mens onderscheidt zich van het dier dat hij tussen goed en kwaad kan kiezen. Juist daarom laat het menselijk bestaan ons niet koud. We geven de hoop niet op dat de mens, die zich van zijn mogelijkheden bewust is en van daaruit kiest, zich ten goede ontwikkelt.''

Op die visie is ook de humanistische ethiek gebaseerd. Het humanisme is geen onverschillige beweging, die ieder kritiekloos in z'n waarde laat. De menselijke integriteit en het vermogen van mensen onderscheidend te oordelen, leiden er voor de humanist toe de menselijke vrijheid zeer hoog in het vaandel te schrijven. Maar het is wel

Rob Tielman, voorzitter van he een optimist heten. Zo weigert h jaren zeventig als een periode va nog altijd'', vindt hij, ,,veel voo tijd het ideaal de werkelijkheid van achteruitgang. Dat is gezich

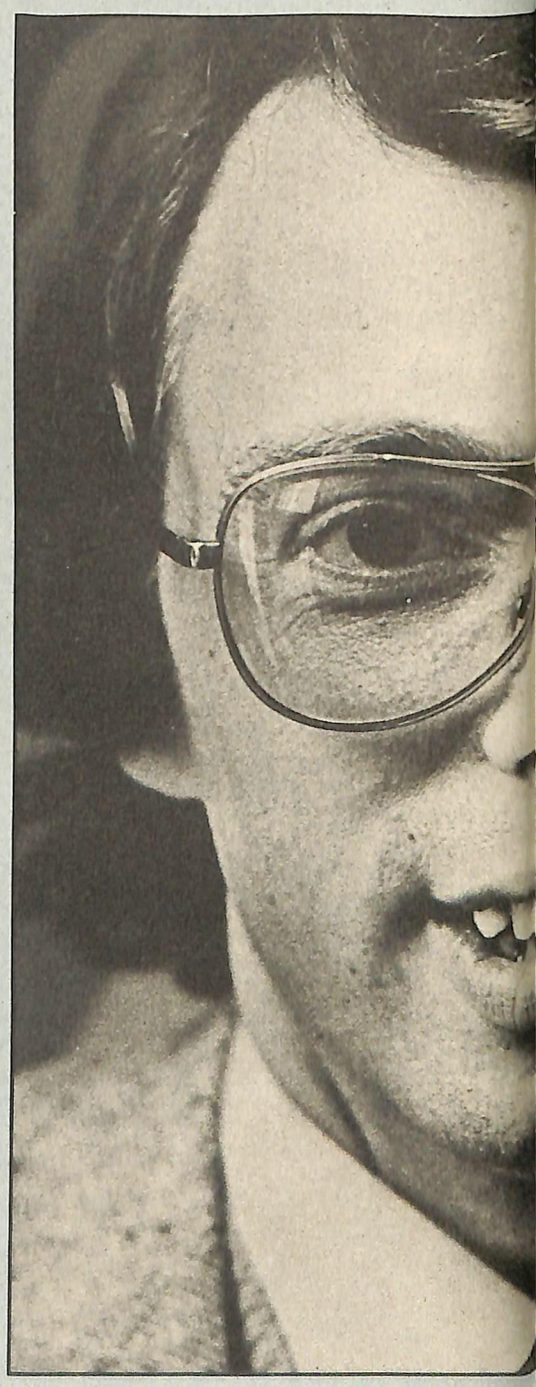

een betrekkelijke vrijheid, omdat immers de vrijheid van de een die van de ander niet mag kortwieken.

Rob Tielman: ,,Ook al wijst het humanisme dogma's af en gunt het ruimte aan twij-

nderbaarheid van mensen"

Humanistisch Verbond, mag wel , zoals toch vele anderen doen, de achteruitgang te typeren. „Er is itgang, maar omdat juist in onze oruitsnelt, lijkt het of er sprake is sbedrog."

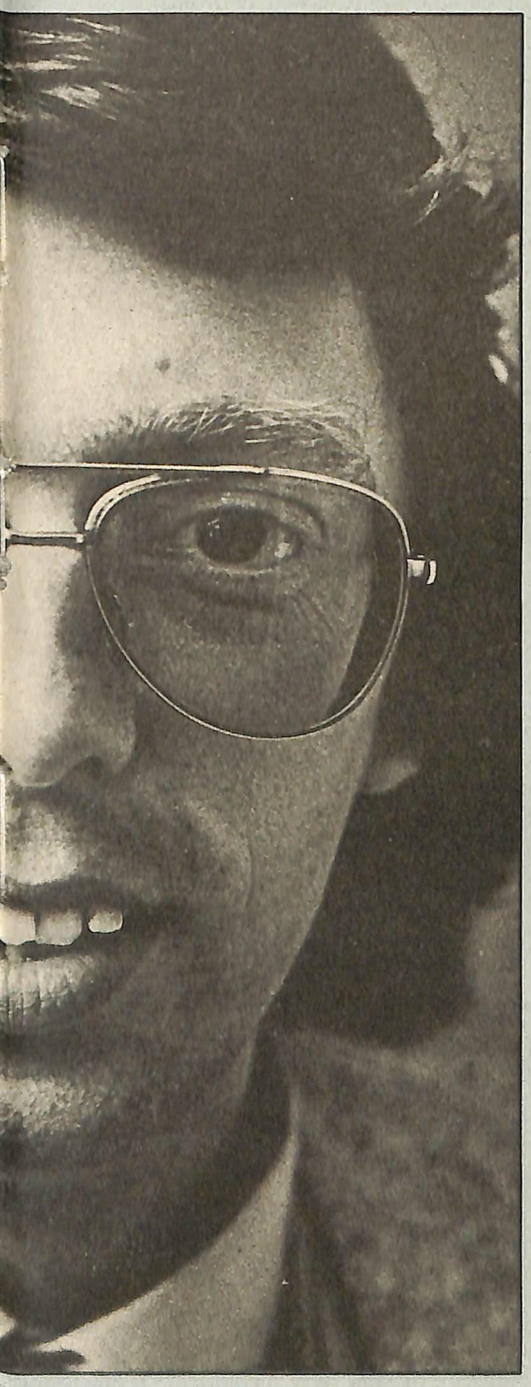

fel, we kiezen wèl: het humanisme zal zich uit de aard van z'n levensovertuiging verzetten tegen elke aanranding van de mensenrechten. Onze standpunten in vroeger of nu omstreden kwesties waren en zijn geladen met een heldere ethiek, die bij de vrijheid van de verantwoordelijk levende mens vertrekt. In kwesties als het recht op crematie, homoseksualiteit, abortus, andere dan huwelijkse relaties, scheiding van kerk en staat, pluriform en nooit indoctrinerend onderwijs heeft het humanisme standpunten, die rechtstreeks voortkomen uit die ethiek van de menselijke vrijheid. In menig opzicht stemmen de humanistische en wat we dan maar eventjes de progressieve christelijke ethiek zullen noemen overeen. Veel christenen menen dat het humanisme een zeer christelijk ideaal is. En wie kennisneemt van de uitgangspunten en doeleinden van het humanisme, zou zich, zonder z'n geloof in te leveren, zó als lid van het Humanistisch Verbond kunnen laten inschrijven.

Tielman: „Dat is ook zo verbazend niet. Wij wijzen geen waarden af omdat ze ook gelding hebben in de bijbel of in de kerken. Het humanisme is gefundeerd in de joodse traditie, in de Grieks-Romeinse cultuur en de christelijke geschiedenis. Alleen hebben wij de gedachtengang die je in die culturen aantreft, naar ons idee logisch doorgetrokken, en zo kwamen we bij het agnosticisme of het atheïsme terecht. Zo hebben we de waarden en begrippen van het christendom niet afgeschaft, maar ontdaan van hun theïstische (op het bestaan van een buitenaardse persoonlijke God betrekking hebbende) lading. We hangen dus onze ethiek niet op aan een bovennatuurlijke macht."

Dan valt de term „menselijk tekort". Christen en humanist hebben allebei weet van de afstand tussen ideaal en werkelijkheid. Als de christen zich realiseert dat hij in de verwezenlijking van evangelische idealen niet slaagt, tekortschiet, zondig is, dan houden begrippen als goddelijke genade en perspectief van een nieuwe hemel en een nieuwe aarde hem op de been. Maar hoe komt de humanist klaar met het menselijk tekort?

Rob Tielman: „Juist daar kom je aan de kern van onze ethiek. Natuurlijk erkent ook de humanist het menselijk tekort. Maar anders dan de christen doet hij dat niet in termen van schuld. De humanist zegt: het tekort is inherent aanhet menselijk bestaan. Juist vanuit z'n besef van dat tekort wordt de ethische twijfel van de humanist gevoed. Omdat onze ethiek gebed is in twijfel en aarzeling, is zij open en veranderbaar. Ons inzicht in het menselijk tekort dwingt ons steeds weer onze ethiek te herijken. En in dit opzicht kun je ons ook heel optimistisch noemen: we geloven sterk aan de veranderbaarheid van mensen, in een anders dan technisch-economische vooruitgang.

De vraag is of het humanisme, dat zozeer bouwt op menselijk onderscheidingsvermogen en op verantwoordelijkheid van het soevereine individu, niet elitair is. Stelt het zich, door bijvoorbeeld de gedachte aan een goddelijke genade te verwerpen, niet feitelijk boven het menselijk tekort?

Rob Tielman: „Ik vind het eigenlijk elitair over elitair te spreken. Dat vooronderstelt dat de man in de straat niet nadenkt over de dingen die het humanisme bezighouden. Maar dat doet hij in feite wel. Toch geef ik toe dat we ons, met name in ons taalgebruik, wel veel te elitair gedragen hebben. Dat zien we nu in. Dat verschijnsel zal er mede de oorzaak van zijn dat het ledental van het Humanistisch Verbond veel geringer is dan het aantal mensen dat je tot de humanistische stroming in onze samenleving mag rekenen. Daarom willen we nu op een veel breder publiek mikken."

– *Mensen bekeren?*

Tielman: „We zoeken contact met mensen die eigenlijk al denken zoals wij, ook al hebben ze dat misschien nog niet onder woorden gebracht. We willen de mogelijkheden scheppen dat zulke mensen zich in het humanisme kunnen herkennen. Dat is iets anders dan zieltjes winnen."

Essentieel in het menselijk bestaan is de onzekerheid. Als je daarmee hebt leren leven is de onzekerheid juist een van de aantrekkelijke kanten van het bestaan.

Steekt er in het humanisme ook niet een stukje ontkenning van de andere mens en diens religiositeit? De tolerantie dwingt de humanist z'n gelovige medemens volstrekt te respecteren, dat wel. Gelovige en humanist vinden elkaar steeds duidelijker op allerlei terrein. Maar o wee als God om de hoek komt kijken.

Tielman: „Het humanisme kent wel degelijk ruimte voor een religieuze ervaring. De christen geeft zich aan die ervaring over, levert zich uit. Dat doet een humanist inderdaad nooit. Hij houdt God alleen buiten de deur als die de eigen verantwoordelijkheid van de mens in het geding brengt.

De eigen verantwoordelijkheid lijkt meer een ideaal dan realiteit te zijn. Je kunt er ook een dogma van maken. Zijn de humanisten niet net als andere mensen zozeer produkt van het verleden, van omstandigheden, van ervaringen en toevalligheden, dat je hun vrijheid kunt relativeren?

Tielman: „De humanist is net als elk ander mens door van alles en nog wat beïnvloed. Het humanisme verkondigt geen vrijheid van, maar wel een voortdurende vrijheid tot. Als mens kun je kiezen. Dat is je vrijheid en je verantwoordelijkheid. Niemand kan die keuze van je overnemen.

(Dit interview is een kompilatie van artikelen uit „De Tijd" en „Elseviers Magazine".)

Onlangs hield het Humanistisch Verbond zijn tweejaarlijks kongres.
Daar kwam een rapport ter sprake over de plaats die humanisme en Humanistisch Verbond in de Nederlandse samenleving innemen. Koot & Bie waren als gasten op het kongres aanwezig en hadden zo hun eigen mening over de inhoud van het rapport, dat het „rapport Wichers" wordt genoemd. Hieronder enkele fragmenten uit de toespraak van Bie:

Bie: Verbond moet zich opsplitsen in 7.500 tweemansverbondjes!

(. . .) Er is een heel duidelijk in het oog springend verschil tussen uw verbond en het onze. Het gaat namelijk niet zo goed met het HV en het gaat heel erg goed met het Simplistisch Verbond.

In haar dertigjarig bestaan is het HV er helaas nog niet in geslaagd een faktor van betekenis te worden in de Nederlandse samenleving, is zij er niet in geslaagd opgenomen te worden in het zogenaamde noemcircuit, ja wordt er in ruime kring gedacht dat het HV niet zo nodig zo niet overbodig is. En dan het Simplistisch Verbond. Onderzoekingen wijzen uit dat nu na vijf jaar van haar bestaan 98,4% van de Nederlandse bevolking het begrip simplisme kent. (. . .)
Het klinkt verschrikkelijk pedant, maar inderdaad bezitten wij als jonge springlevende zeventigerjaren-organisatie de zelfgesmede suksessleutel en wij willen hem best even afstaan. En hier komt dat geheim van de smid. Het meest markante en wezenlijke verschil tussen onze twee verbonden is namelijk dat het HV leden heeft en er dolgraag méér wil hebben en dat het Simplistisch Verbond geen leden heeft en er ook geen wil hebben. (. . .) Het is daarmee de enige organisatie op levensbeschouwelijke grondslag ter wereld die haar invloed niet wil vergroten door vermeerdering van haar ledental. Het Simplistisch Verbond gaat er namelijk vanuit dat juist het verenigen en binden van grote groepen mensen ter verkondiging en verbreiding van een levenshouding of visie geleid heeft tot veel ellende en anti-humanisme in deze wereld. (. . .)
U, Humanistisch Verbond, u bent ontstaan uit reaktie op de naoorlogse herzuiling, maar u bedient zich van precies hetzelfde machtsmechanisme als dat van uw tegenstanders: vergroting van het ledental. U, Humanistisch Verbond wordt verscheurd door de schizofrenie van deze tijd. Terwijl u toegeeft dat u weinig anders konsumabels te bieden heeft dan het plezier van erbij horen, blijkt zonneklaar dat de moderne mens nergens meer bij wíl horen. Het rapport-Wichers konkludeert dat alles nog goed komt als u honderdduizend leden zoudt hebben. WEES TOCH REDELIJK HUMANISTEN!!!!! Als u hetzelfde groeitempo behoudt als dat van de afgelopen dertig jaar, dan zult u dit aantal bereikt hebben in het jaar 2104. En met die 15.000 leden van nu hebt u al zoveel kopzorgen! Het Simplistisch Verbond hoopt vurig dat u morgen na bespreking van het alarmerende rapport van uw hoofdbestuur tot één konklusie zult komen: stoppen naar het streven naar macht. Want alleen dan zullen het simplisme en het humanisme elkaar definitief de hand reiken. Kijk om u heen, kies een partner, ontbind het huidige hoofdbestuur en ga van hier als 7.500 kleine tweemans humanistische verbondjes! En als u dat besluit, dan zult u eens zien hoe u wordt ingesluisd in de Nederlandse samenleving, en in welk een noemcircuit u terecht komt.
Maandag aanstaande openen alle kranten met dit opzienbarende bericht en het woord humanisme zal op ieders lippen zijn. Zeveneneenhalfduizend humanistische verbondjes die uitzwermen over het hele land en die zo gestalte geven aan één van uw mooiste humanistische idealen: het aktiveren van de eigen verantwoordelijkheid van de mens.

Boekaanraders o

Atheïsme, Humanisme, Socialisme

W. van Dooren en A. L. Constandse, Atheïsme, Humanisme, Socialisme, uitgave Agon-Elsevier, prijs *f* 16,50.
Een prettig geschreven boekje dat een goede kennismaking is met deze drie stromingen. Het is voorzien van opgaven om eigen inzicht te testen en een vrij grote, gedeeltelijk thematisch geordende, literatuurlijst.

Geschiedenis

Anton Constandses **„Geschiedenis van het Humanisme in Nederland"** is her-

DE BIJNA-RAMP IN HARRISBURG

Menselijke faktor buiten beschouwing

Het erg onwaarschijnlijk geachte, maar toch gebeurde ongeluk met de kerncentrale bij de Amerikaanse stad Harrisburg demonstreert, voor wie het nog niet geloven wilde, dat kernenergie technisch en maatschappelijk nog nauwelijks rijp is voor massale toepassing.

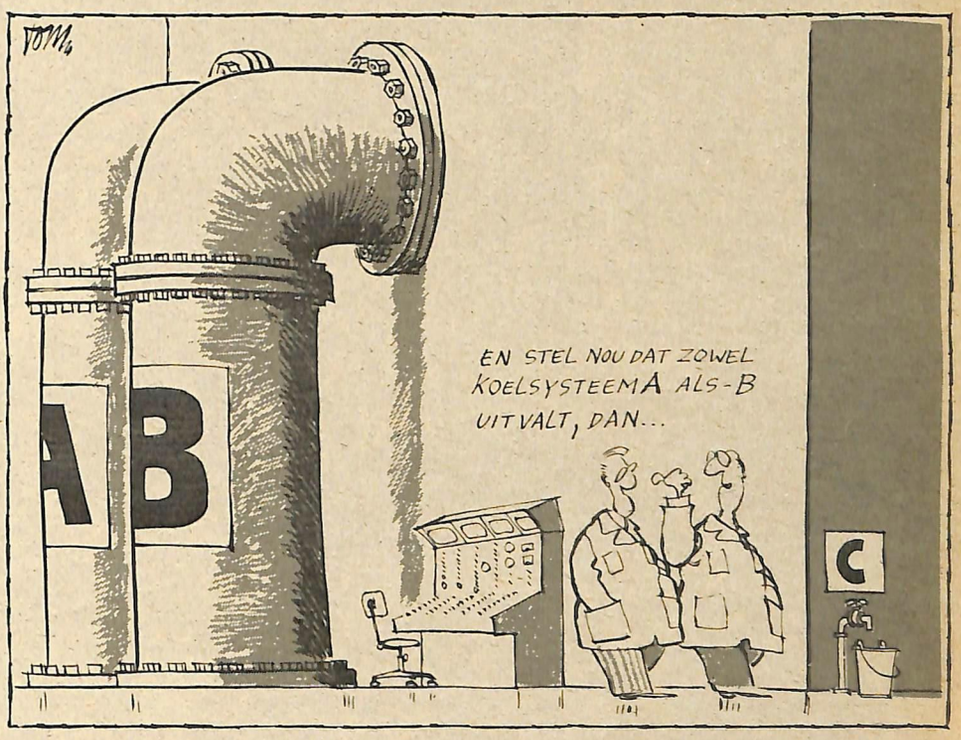

Al heeft men de krisis in de kernreaktor nog net kunnen bedwingen, het is toch wel duidelijk geworden dat hier iets heeft plaatsgevonden dat volgens alle officiële deskundigen niet kon gebeuren: een onvoorziene fout die had uit kunnen lopen op een explosie, waarbij een groot deel van de radio-aktieve stoffen uit de centrale vrijkomen en over een groot gebied worden verspreid. Niemand kan meer volhouden dat de mogelijkheid van zo'n kalamiteit niet bestaat. En toch is dat juist wat door de meeste officiële voorlichters werd beweerd. Zij vertrouwden liever op de steeds groter wordende technische perfektie. Zo stelden de bouwers van de reaktor in Kalkar in een brochure van 1976 dat de veiligheidsvoorzieningen een waarborg vormden dat de centrale – zelfs indien zich de meest onwaarschijnlijke storingen zouden voordoen – geen gevaar voor de omgeving kan opleveren.

De bijna-ramp in Harrisburg heeft laten zien dat met een dergelijke redenering een veel te groot risiko wordt genomen voor de levende en toekomstige generaties. Daar dreigde immers te gebeuren wat de deskundigen meenden te kunnen uitsluiten. Harrisburg toont de onhoudbaarheid aan van tot dusver door de nukleaire industrie en nationale overheden gehanteerde risiko-analyses. Er wordt in deze analyses een groot aantal vooronderstellingen ingevoerd waarbij alleen rekening wordt gehouden met faktoren die overzienbaar, berekenbaar en bekend zijn.
Menselijke fouten zijn bij het maken van deze analyses niet betrokken.
Erik van der Hoeven die het Humanistisch Verbond vertegenwoordigt bij de voorbereiding van de maatschappelijke diskussie over het toekomstig energiebeleid in Nederland schreef in de Haagse Post: dat hoe men het ook wendt of keert, de lichtwaterreaktor (waartoe zowel Dodewaard als Borssele behoren) een wezenlijk onveilig reaktortype is . . . Bij de keuze ervan hebben kommerciële en politieke invloeden eerder dan veiligheidsoverwegingen de beslissende rol gespeeld. Alle indrukwekkende veiligheidsmaatregelen om de kern heen verhinderen niet dat menselijke fouten tot noodsituaties kunnen leiden. De „faktor mens" is bij de ontwikkeling van kernenergie buiten beschouwing gebleven. (. .)
Niet alleen de veel te optimistische want eenzijdige veiligheidsfilosofie betreffende kerncentrales moet op de helling. Hetzelfde geldt voor de voorlichting in de nukleaire sektor waarbij tot nu toe ook de kommerciële en politieke belangen zwaarder wegen dan het algemeen maatschappelijk belang. Het publiek moet tot elke prijs worden gerustgesteld, óok als daartoe allerminst reden toe is.
Ook zijn pogingen om wat er is gebeurd, voor te stellen als een betreurenswaardige maar leerzame fout die wel niet gauw weer zal voor komen, al in volle gang. Zelfs is het mogelijk dat er zich al deskundigen hebben gemeld die het uitblijven van een nukleaire katastrofe in Harrisburg bestempelen tot een triomf van technisch vernuft.
De gebeurtenissen in Harrisburg dwingen tot een nieuwe bezinning op de risiko's van kernenergie en het gebruik van deze energiebron in de samenleving. Er is alle reden om een groter gebruik van kernenergie voorlopig uit te stellen, totdat de veiligheids- en milieuproblemen op een maatschappelijk aanvaardbare manier zijn opgelost. Maar er is ook alle reden om het gebruik van olie en vooral kolen zo veel mogelijk te beperken vanwege hun giftige verbrandingsprodukten en bedreiging van het wereldklimaat, en zo zuinig mogelijk te zijn met de schone energiebron gas.
De enige weg naar verlichting van de problemen die de komende energiekrisis zal brengen, lijkt een drastische besparing op het energiegebruik. Dit houdt ook in konsumptiebeperking, afzien van ekonomische groei en bereidheid tot verlaging van de materiële welstand. Deze offers zouden wel eens een betere levensverzekering kunnen geven voor de nu opgroeiende generaties dan hoogdravende technologieën die te vroeg en met te weinig inzicht in hun komplikaties worden toegepast.
Nederland staat aan de vooravond van de door de regering aangekondigde brede maatschappelijke diskussie over kernenergie. Het is van het grootste belang dat ook het Humanistisch Verbond zijn stem in deze diskussie laat horen.

Hes van Huizen

ver humanisme

Grondslagen

drukt door Kruseman in Den Haag. Een handzame inleiding voor iedereen die in kort bestek het ontstaan van het Nederlandse Humanisme wil leren kennen. Aandacht wordt besteed aan Erasmus, Spinoza, Descartes, Multatuli, Domela Nieuwenhuis, de vrijdenkers beweging, *f* 20,90.

Jaap van Praags **„Grondslagen van Humanisme"** is geen eenvoudig boek, maar wel een gedegen overzicht van het humanistisch denken in vele facetten. Het zou in geen enkele bibliotheek mogen ontbreken. Uitgever is Boom/Meppel.
Prijs: *f* 34,50.

Bij de burgerlijke stand wordt nog steeds je ,,godsdienst'' genoteerd, en niet je levensbeschouwing. Wie zich buitenkerkelijk opstelt, kan hooguit zijn of haar persoonskaart onder het kopje ,,kerkelijke gezindte'' veranderen in ,,GEEN''. Volgens de grondwet kennen we in Nederland principiële scheiding van kerk en staat. Daarom wekt het bevreemding dat de overheidsboekhouding op het gebied van de levensbeschouwing alléén kerkelijke mensen telt. Een humanist wordt op die manier inderdaad gereduceerd tot de kategorie ,,niks''. Los daarvan wéten 'n heleboel mensen niet eens dat hun godsdienst, en in veel gevallen: hun vroegere godsdienst, in de kaartenbak van de gemeente staat genoteerd. Velen zal 't ook een zorg zijn. Maar bedenk wel: op grond van deze registratie krijgen kerken en kerkelijke instellingen nog steeds grote bedragen aan subsidies toebedeeld.

BON
voor meer informatie

aan: Humanistisch Verbond, Antwoordnummer 2181, Utrecht (kan zonder postzegel verzonden worden)

Naam: .....

Adres: .....

Plaats: .....

Beroep/Studie: .....

Leeftijd: ..... **Vrouw/Man**

☐ wenst schriftelijk meer informatie over het Humanistisch Verbond

☐ wenst lid te worden van het Humanistisch Verbond (kosten voor jongeren met 'n inkomen beneden *f* 18.000,–: *f* 45,– per jaar, inkl. tweewekelijks ledenblad, ,,Humanist'')

STUDENTEN RAADS LIEDEN

De hieronder vermelde studentenraadslieden kunnen je meer informatie geven. Wanneer er iets is waarover je graag eens zou willen praten, kun je bij hen terecht.
Zij organiseren ook gespreks-, praat- en ontmoetingsgroepen, waarover nadere mededelingen volgen in het universiteitsblad.

A. Nieuwland (U.v.A.)
J. W. Brouwersstraat 18
1071 LJ Amsterdam
020 - 79 10 15

H. L. de Koningh (R.U. Utrecht)
Adm. van Gentstraat 39
3572 XG Utrecht
030 - 71 13 54

A. H. Kooimans (T.H. Delft)
Henri Dunantlaan 79
2614 GL Delft

R. Daru (T.H. Eindhoven)
Winselerhof 56
5625 LZ Eindhoven
040 - 42 38 14

L. Reerink (T.H. Twente)
Versteeglaan 55
3451 XH Vleuten
03407 - 30 02

E. H. Nagel-Ossendrijver
(L. H. Wageningen)
Schelmseweg 21
6861 WP Oosterbeek
085 - 33 48 49

Studenten aan de R.U. Groningen kunnen zich wenden tot:
H. van de Gronde
Aquamarijnstraat 659
9743 PR Groningen
050 - 71 23 86